

УДК 78.07

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ СТАНІСЛАВА ПАВЛЮЧЕНКА (ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Ткаченко В.В.

Київський національний університет культури і мистецтв

Стаття присвячена творчій діяльності диригента-хормейстера, народного артиста України, професора Станіслава Павлюченка. Частина статті відтворює спогади про його дитинство, що на думку автора дозволяє краще зрозуміти умови формування особистості С. Павлюченка. Окремо розглянуто творчі здобутки роботи у трьох колективах: в Державному українському народному хорі ім. Г. Г. Верьовки, в Ансамблі пісні і танцю Червонопрапорного західного прикордонного округу та в Українському народному хорі Київського національного університету культури і мистецтв.

Ключові слова: С. Павлюченко, диригент, ансамбль пісні і танцю, хор, репертуар.

Постановка проблеми. Цього року виповнюється 80 років від дня народження українського хорового диригента, автора обробок українських народних пісень, перекладень для народного хору, вокально-інструментальних аранжувань, педагога та громадського діяча Станіслава Павлюченка. За роки своєї творчої діяльності він працював у двох професійних (1966–1993) та навчально-концертному колективах (1984–2010).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оpubлікований у 2012 році біобібліографічний показник «Павлюченко Станіслав Євстигнійович: до 75-річчя від дня народження», включає в себе статті його колег та учнів про життєвий і творчий шлях диригента, містить перелік наукових робіт професора, перелік творів, що увійшли до тритомного видання «Співає Український народний хор Київського національного університету культури і мистецтв», бібліографію публікацій про життя і творчість С. Павлюченка, світлина [2].

Показник «Об'єднані любов'ю до української пісні» присвячений 40-річчю кафедри фольклору та народнопісенного виконавства, якою впродовж 1984–2010 рр. керував С. Павлюченко містить у

собі більш стислу біографічну статтю, бібліографію публікацій С. Павлюченка та про нього. Проте не тільки це. Зокрема в розділі «Історія та сьогодні» у статті «Сторінки історії» І. Павленко визначає С. Павлюченка як новатора у створенні концептуальних засад сучасного народнопісенного та інструментального виконавства і музичної фольклористики в музичній освітній сфері України [4, с. 21–24]. А частина розділу «Художньо-творча діяльність кафедри» присвячена діяльності Українського народного хору Київського національного університету культури і мистецтв під орудою С. Павлюченка [4, с. 41–43]

Про окремі творчі здобутки навчально-концертного колективу очолюваного впродовж 26-ти років С. Павлюченком йдеться у тезах «Український народний хор імені Станіслава Павлюченка. Історія та сучасність» [6]. Різні напрямки творчої діяльності митця оглядово висвітлює Магаліс О. В. у публікації «Творча діяльність С. Є. Павлюченка в контексті українського професійного хорового мистецтва» [1]. У статті «Педагогічна діяльність Станіслава Павлюченка (до 80-річчя від дня народження)» розглянуто основні етапи життєвого і творчого шляху диригента. Визначено основні засади концепції про-

фесора С. Павлюченка щодо підготовки фахівців з українського народнописенного виконавства у вищій школі. Охарактеризовано деякі аспекти методики роботи з хором [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наведені вище публікації залишають місце для подальшого, більш детального вивчення творчої особистості С. Павлюченка.

Мета статті. Доповнити загальну картину середовища в якому формувався світогляд С. Павлюченка. Висвітлити його творчі досягнення як диригента-хормейстера, диригента оркестру, художнього керівника професійного та навчально-концертного колективів.

Виклад основного матеріалу. Про дитячі роки С. Павлюченка нам відомо те, про що розповідав сам Маєстро. А розповіді були переважно про післявоєнний Київ і про дитячі забави, сюжети яких бралися власне з життя. Скажімо діти намагались відтворити побачене у кіно (художньому і документальному). Так після перегляду фільму «Тарзан», хлопці улюлюкаючи гойдалися на саморобних ліанах у ботанічному саду ім. О. Фоміна. В контексті історичних подій грали у Нюрнберзький процес. Призначили одного з хлопців Гітлером, хоч він і відмовлявся від небажаної ролі. Було виголошено вирок, для страти знайшли мотузку і змайстрували зашморг. Все могло завершитись трагічно, та на щастя на місце гри нагодилася доросла жінка, яка й розігнала горе-трибунал.

Післявоєнне місто мало багато небезпечних, але від цього не менш цікавих для хлопчаків знахідок. Так одного дня, відправлений до перукарні Слава вийшов у двір і зустрів друзів, котрі саме надбали десь патрон і вирішили пальнути з ракетниці. А оскільки калібр патрона був замалий – намотали на нього скількись-там шарів газет. Хто ж стрілятиме? Визвався Славко. Підняв руку з ракетницею догори і натиснув на гачок. Рука не витримала віддачі (як ракетницю не розірвало?!) і малолітньому стрільцеві розбило голову. Кров юшить – не біда. Голову під колонку з холодною водою. Тут згадав, що взагалі-то стригтися відправили, пішов до перукарні. Сів у крісло, перукар гребінцем по голові провів – кров! Яка там стрижка! З перукарні нагнали, а додому іти нестриженим зась.

– Вештаюся в дворі, – розповідає С. Павлюченко, – тут мама гукає і питає чому досі не підстригся. Я відповів щось невиразне. Аж раптом шепеляве беззубе дівчисько радісно оголосило: «Тьотя Паша, а ваш Славко собі голову прострелив».

Розповідаючи про шкільні витівки С. Павлюченко згадував як вони давали вчителям прізвиська, траплялось так, що і після зміни місця роботи ті прізвиська мандрували за своїм власником. Серед прикладів бешкету, який організували з однокласниками згадував такі епізоди. Один з учителів грішив тим, що різко сіпав двері, коли заходив у клас, то хлопці якось зняли перед уроком двері з петель. Інша вчителька боялась протягів, тому перед її уроками влаштовували провітрювання і т. п. При цьому до навчання ставились відповідально, так отримана будь-яким учнем класу трійка з математики викликала мало не оголошення надзвичайного стану.

На дозвіллі малий Славко разом із іншими хлопцями катався чіпляючись до трамваїв,

в'язувався у бійки з однолітками двір-на двір, грав у футбол. – Футбол і музика в дитинстві часом переплітались, іронізував С. Павлюченко: «Іду на урок, а в дворі хлопці в футбол ганяють. Як тут утримасься?! Шапку на землю кидаю праворуч, папку з нотами – ліворуч і вже стою на воротах».

С. Павлюченко закінчив музичну школу по класу фортепіано. Музичну освіту він почав здобувати з ініціативи матері. Прасковія Василівна (у дівочтві Прокоф'єва) була вельми вольовою жінкою. В силу життєвих обставин вона була малоосвічена, але залюбки читала і надзвичайно захоплювалася класичною музикою. У післявоєнні часи вона у фуфайці та валянках не стидалася ходити на всі вистави які пропонував глядачам Київський оперний театр.

Взимку мама водила сина до школи, вдягнувши на нього вищезгадану фуфайку, а сама йшла з напівпідвалу на Микільсько-Ботанічній, де тоді мешкала родина, на Жилинську в чомусь не по сезону прохолодному. І тільки дорогою додому сама вдягалась у невибагливу одежину. А ще, аби дістати харчів для родини мати їздила міняти сіль на картоплю чи крупу. Одного разу під час такої «комерції» її мало не скинули з потяга. С. Павлюченко з великою повагою і любов'ю говорив про матір.

Широке коло інтересів С. Павлюченка можна прослідкувати із юнацьких років. Окрім музики він займався фотографією. Батько подарував йому фотоапарат і хлопець заробляв ним гроші. Спершу фотографував людей на різних зібраннях пов'язаних із життям громади чи родини (скажімо в поминальні дні), а потім продавав світлини. Казав, що групові фотографії були вигідні, бо на один кадр знаходилося багато охочих покупців.

Дорослий С. Павлюченко був завзятим водієм, любив село із його агрономічними та іншими роботами. При потребі – будував, при нагоді – полював, і все прагнув робити сам, власноруч, мав завзяття навчитися робити щось нове.

Та повернімося до музики. С. Павлюченко окрім фортепіано в різний час грав ще на акордеоні (з ним він у 1959 році зайшов у клас як вчитель музики) та трубі (грав під час строкової служби). Свій перший досвід управління хором С. Павлюченко описував так: «Все було примітивно – дівчата співали перший голос, а хлопці другий».

Під час навчання у консерваторії С. Павлюченко, який мав досвід керування ВІА, продовжує цікавитися інструментальною музикою. Зокрема відвідує репетиції Державного симфонічного оркестру і трубі (грав під час строкової служби). Свій перший досвід управління хором С. Павлюченко описував так: «Все було примітивно – дівчата співали перший голос, а хлопці другий».

Ще студентом С. Павлюченко починає працювати у Студії по підготовці акторських кадрів при Державному українському народному хорі. А після завершення навчання з 1966 по 1971 рр. працює в самому хорі. У своїх спогадах С. Павлюченко практично не розділяв роботу в Студії та хорі, а говорив загалом про період роботи в хорі Верьовки і називав колектив школою, де він пліч-о-пліч працював зі своїми вчителями Г. Верьовкою та Е. Скрипчинською, а також з такими митцями як Я. Орлов, А. Гуменюк, В. Суржа та ін.

Про роки роботи в Державному українському народному хорі С. Павлюченко завше говорив із почуттям, особливо коли йшлося про роботу Г. Верьовки в хоровому класі, його манеру спілкування із артистами, творчу співпрацю із П. Тичиною та ін. Проте найбільш зворушливі, пронизані повагою і любов'ю, на мій погляд, все ж були розповіді про Е. Скрипчинську, феноменальну особистість, що поєднувала в собі ерудованість, вимогливість, доброту, делікатність і незламну силу духу. За словами С. Павлюченка звучання жіночого хору набувало особливого тембрального колориту, пластичності, гнучкості коли з ним працювала Елеонора Павлівна.

Після закінчення консерваторії в 1966 році С. Павлюченко переходить зі Студії в Державний український народний хор ім. Г.Г. Верьовки. А. Авдієвський, нещодавно призначений художнім керівником, за відсутності вільної хормейстерської ставки, пропонує йому вакантну посаду диригента оркестру. Згодом С. Павлюченко обіймав посади педагога репетитора з вокалу, диригента-хорейстера. Робота в хорі ім. Г. Верьовки була цікавою, насиченою, часом екстремальною. Наприклад, одного разу, незадовго до початку концерту в Палаці культури «Україна» А. Авдієвський повідомив: «Сьогодні в концерті Ви, Станіславе Євстигнійовичу, диригуєте «Діброву зелену». І хоча до тієї миті С. Павлюченко партитури в очі не бачив і з хором над цим твором не працював, не мав жодної репетиції, він диригував у концерті.

З Державним українським народним хором ім. Г. Верьовки С. Павлюченком до фонду Українського радіо було записано низку творів. Перший запис датовано 24 жовтня 1966 року: В. Хиценко в супроводі Оркестру народних інструментів Державного заслуженого Українського народного хору виконує українську народну пісню в обробці С. Павлюченка «Гей Іване, Іване». Серед записів є народні пісні в обробках Г. Верьовки «Ой там, за Дунаєм», В. Ступницького «Жала Улянка шовкову траву», «Ой рано-рано кури запліли», твори І. Шамо, А. Пашкевича, А. Авдієвського, інструментальні композиції («Ліричний танець», «Українські народні мелодії» та інші), перші фондові записи Н. Матвієнко («Висока верба», «Веснянка», Віночок українських народних пісень: «Сірії гуси», «Качата, гусята», «Ой піду я», «Ой через гору»).

Колектив плідно працював, створювалися нові програми, відбувалися гастрольні поїздки. Із хором ім. Г. Г. Верьовки С. Павлюченко гастролював у республіках СРСР, Канаді, КНДР, Мексиці, Франції, Чехословаччині, Швейцарії. У 1969 році під час гастролей у Франції С. Павлюченка сповістили про присвоєння йому почесного звання «Заслужений артист УРСР» [2, с. 6].

В 1971 році генерал В. Козлов ініціював створення в Західному прикордонному окрузі Прикордонних військ СРСР професійного творчого колективу. Він запросив С. Павлюченка провести прослуховування і відбір артистів. С. Павлюченко звільняється із хору ім. Г. Верьовки, стає засновником Ансамблю пісні і танцю Червонопрапорного Західного прикордонного округу, його художнім керівником та головним диригентом (1971-1993).

Ансамбль вимагав колосальної працездатності. Завдяки фаховості і вольовим якостям художнього керівника в колективі забезпечувалася дисципліна та висока професійність. Зауважмо, що лише частина артистів працювала на постійних засадах, решта – проходила строкову службу. Відтак щороку в хорі, оркестрі та хореографічній групі змінювалось до сорока осіб. За такої плинності кадрів колектив потужно працював.

Можемо говорити, що виконавські критерії за якими працював С. Павлюченко в хорі ім. Г. Верьовки він застосовував у творчій роботі з військовим ансамблем. Так в концертних програмах поряд із військово-патріотичними піснями виконували твори ліричні, жартівливі, грали троїсті музики, співали народних пісень. Було табу щодо виходу на сцену артисток балету у військовій формі. Костюми для народних танців замовляли вишивальницям надомницям у Вижниці і Косовському районі тощо.

Формуючи репертуар Ансамблю С. Павлюченко співпрацює з композиторами сучасниками, створює інструментовки, обробки народних пісень, аранжування. З концертними програмами колектив виступав на великих і малих сценах, від столиці до прикордонних застав, гастролював у Польщі, Угорщині, КНДР. Під орудою С. Павлюченка Ансамбль пісні і танцю ЧЗПО здобуває ряд премій, а художній керівник в 1978 році отримує почесне звання «Народний артист УРСР» [2, с. 7].

Більше шістдесят творів записаних у 1973-1986 рр. С. Павлюченком із Ансамблем пісні і танцю ЧЗПО збереглося у фонді Національної радіокомпанії України. Загальна тривалість звучання становить три години п'ятдесят три хвилини. Справляють глибоке враження пісні К. М'яскова на вірші С. Острового «Живая память», «Брест», «На войне, как на войне», В. Гавриліна на вірші В. Максимова «Два брата», П. Майбороди на вірші М. Стельмаха «Партизанська дума», О. Білаша на вірші Д. Павличка «Сибіряки», не залишать байдужими слухачів українські народні пісні «Чумарочка рябесенька», «Кучерява Катерина» (обробки К. М'яскова), «Іхав, іхав козак містом» (опрацювання С. Павлюченка), «Ой видно село» (вірші Б. Лепкого) «Ой у полі криниченька», «Ой у полі верба» та ін.

Серед музикантів, чия строкова служба минула у Ансамблі, а подальша творча діяльність принесла визнання в Україні та світі, є диригенти, педагоги, співаки та солісти-інструменталісти, такі як С. Анісімов, І. Борко, О. Бритва, А. Верес, В. Гога, Р. Гриньків, М. Дідик, О. Дроб'язко, П. Зібров, А. Іваніш, С. Іванов, Ю. Карнаух, С. Коваль, С. Лупалов, В. Лупанов, Г. Марценюк, В. Маруніч, С. Рожелюк, В. Самофалов, В. Сіренко, Ю. Топілін, О. Фіщук, П. Чухрай, В. Шамо, М. Шопша та інші [2, с. 7]. У травні 2009 року на творчому вечорі І. Борка в прямому ефірі Українського радіо Станіслав Євстигнійович, пригадуючи роки роботи з Ансамблем, зауважив: «Я хотів би подякувати долі за те, що вона мене звела у свій час з такими співаками, музикантами – з прекрасним колективом».

Слід зауважити, що паралельно з роботою в Ансамблі С. Павлюченко із 1974 року викладає в Інституті культури (нині Київський національний університет культури і мистецтв), де

також працює з хорами. Спочатку зі студентами заочної форми навчання, з жіночим хором, а з 1984 року – з мішаним хором студентів стаціонару [5]. То ж практично весь період роботи в Ансамблі він керував одночасно двома колективами з різним складом і виконавськими завданнями. Траплялося, що у концерті на сцені працювали артисти одразу обох колективів. Так для виконання пісні М. Балеми «Козацькому роду нема переводу» у звітному концерті Інституту, для підсилення чоловічого складу С. Павлюченко залучив співаків з Ансамблю.

Двадцять два роки очолював С. Павлюченко Ансамбль пісні і танцю ЧЗПО, та у 1993 році він звільняється і реалізовує творчий потенціал із Українським народним хором Київського державного інституту культури.

Український народний хор Київського національного університету культури і мистецтв, по суті навчальний студентський хор, під орудою С. Павлюченка вийшов на рівень діючого концертного колективу, став постійним учасником концертів присвячених видатним музикантам та поетам, брав участь у численних хорових асамблеях, міських, регіональних, Всеукраїнських та міжнародних фестивалях, виступав у концертах поряд з професійними колективами, такими як Театр фольклору «Берегиня», Черкаський народний хор, Ансамбль пісні і танцю «Льонок», Національний академічний заслужений український народний хор ім. Г. Верьовки, Білоруський державний народний хор ім. Г. Цітовича. На пропозицію заспівати соло з хором охоче відгукувалися народні артисти України В. Ватаманюк, Н. Матвієнко, Ф. Мустафаєв, С. Пікульський, С. Фіщич, Н. Цюпа та ін.

Не можна оминати питання формування репертуару. Насамперед увагу С. Павлюченка привертало твори сповнені правдивості і переконливості поетичних образів, внутрішньої драматургії. У довгому переліку репертуару бачимо твори М. Балеми, О. Білаша, Г. Верьовки, В. Зубицького, О. Зуєва, А. Кос-Анатольського, П. Майбороди, О. Осадчого, А. Пашкевича, І. Поклада, О. Семенова, І. Сльоти, Є. Станковича, К. Стеценка, І. Шамо, обробки народних пісень А. Авдієвського, І. Бідака, Г. Верьовки, Г. Гаврилець, М. Гайворонського, П. Козицького, М. Кречка, М. Куца, М. Леонтовича, Я. Орлова, Є. Савчука, В. Ступницького, В. Суржі, М. Хоменка, О. Шпачинського та ін.

Народні пісні С. Павлюченко сприймав як філософські твори, виконання яких потребує особливої виваженості. С. Павлюченко є автором опрацювань низки народних пісень, аналізу яких варто приділити окрему наукову розвідку. Маєстро виконав не одне аранжування авторських творів, часом це були радикальні втручання, «дотягування» (вислів С. Павлюченка – *авт.*), які не раз рятували пісні від пилу книжкових полиць і давали їм нове життя. На запитання Лесі Дичко чому він, прекрасно відчуваючи тембри і форму, не займається композицією, Станіслав Євстигнійович відповів, що воліє залишатися непоганим виконавцем, аніж ставати посереднім композитором.

Як розповідав С. Павлюченко, партитури він зазвичай писав уночі, коли ніхто не відволікав. Практично ніколи не послуговувався фортепіа-

но, а всі партії тихенько мугикав або насвистував. Був період коли єдиним свідком його творчої роботи ставав кіт, котрий лягав під настільною лампою і уважно слідкував за олівцем.

У ретроспективі творчої діяльності Українського народного хору Київського національного університету культури і мистецтв у 2000–2010 рр., спостерігаємо активну організацію різноманітних мистецьких проєктів. В 2001 році в рамках Хорової асамблеї була представлена концертна програма на два відділення «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине» присвячена 140-річчю прощання з Кобзарем. В 2002 році відбулася серія концертів з нагоди 30-річчя діяльності кафедри фольклористики, народнопісенного та інструментального виконавства (нині кафедра народнопісенного та хорового мистецтва), на якій власне і діє колектив. В 2003 році з мистецькою акцією «Любіть народну пісню» хор здійснив тур містами України (Вінниця, Тульчин, Кировоград, Олександрія, Канів, Чернігів). Навесні 2005 року хор виступив у Івано-Франківській обласній філармонії. Визначною подією того ж року став концерт-настрій «Пісня чистого поля» присвячений 110-річчю від дня народження Г.Г. Верьовки. Схвальні відгуки про захід опублікували газети «Сільські вісті», «Хрещатик», «Україна молода». Телевізійну версію концерту згодом мали змогу оцінити глядачі Першого національного каналу та ТРК «Київ». У 2006 році концертну програму присвячену Г. Г. Верьовці презентували у Чернігові. Восени 2008 року тригодинну концертну програму презентували на фестивалі «Осінь золота» (м. Біла Церква).

С. Павлюченко записував твори до фонду Українського радіо як з професійними колективами, так і з навчально-концертним хором. Хоча ставлення його до аудіо-записів було неоднозначне, з одного боку він вважав їх малодостовірними і умовно доскональними, а з іншого – сприймав позитивно, як фіксацію виконаної роботи і пам'ять. Отже у 1996 році Український народний хор записав кілька творів без супроводу, це українські народні пісні в опрацюваннях І. Бідака («Червона калінонька», «Не сходило вранці сонечко»), Г. Верьовки («Ой ти, дівчино, чом зажурилась»), М. Гайворонського («Ой верше мій, верше»), та твори в супроводі оркестру народних інструментів Київського національного університету культури і мистецтв: «За горами, за хмарами» (українська народна пісня, опрацювання та інструментовка С. Павлюченка), «Ви – наша молитва, мамо» (О. Осадчий, вірші Л. Татаренка, аранжування та інструментування С. Павлюченка), «Коляда» (І. Поклад, вірші М. Ткача, з музики до вистави «Ніч перед Різдвом»).

Знайшли своє місце у фондах Українського радіо записи творів В. Тилика у виконанні Н. Пеллех в супроводі Оркестру народних інструментів Національної радіокомпанії України, диригент С. Павлюченко («Елегія», «Іванку, Іванку», 1997).

На початку 2000-х років налагоджується творча співпраця між хором під орудою С. Павлюченка та Академічним оркестром народної та популярної музики Національної радіокомпанії України, очолюваний народним артистом України С. Литвиненком. Художній керівник оркестру без вагань поступався місцем за диригентським

пультом своєму колезі. Можливо тому, що С. Павлюченко не лише по-особливому впливав на хор, а й досконало знав принесені в оркестр партитури (майже всі інструментування були створені ним – авт.) і професійно працював з оркестром. Силами згадуваних колективів у 2001–2009 рр. здійснювалися записи до фонду, відбулося декілька радіопередач у прямому ефірі тощо.

Зібравши у 2009 році записи Українського народного хору Київського національного університету культури і мистецтв з'ясувалося, що загальна тривалість звучання дозволяє випустити два аудіо-диски [3]. С. Павлюченко дає назву альбому «Пісня – душі криниця: концерт-настрій», ретельно вивіряє порядок номерів у наслідок чого виникають чотири тематичні розділи:

I. «Думи Кобзареві» – містить твори українських композиторів Д. Крижанівського, Г. Верьовки, П. Майбороди, Я. Орлова на вірші Т.Г. Шевченка.

II. «Любіть народну пісню» – зібрано пісні в опрацюваннях І. Бідака, Г. Верьовки, М. Гайворонського, О. Кошиця, С. Павлюченка, В. Парфенюка.

III. «Материнська доля» – розділ складається з творів О. Білаша, О. Осадчого, А. Пашкевича, І. Сльоти І. Шамо на вірші В. Симоненка, М. Ткача, Д. Луценка, А. Камінчука, М. Томенка.

IV. «Згадай рідний край» – розділ увібрав у себе твори О. Білаша, П. Майбороди, І. Поклада, О. Семенова, О. Чухряя.

З українським народним хором КНУЖіМ С. Павлюченко планував, але з різних причин не встиг записати I частину однойменної кантати А. Пашкевича «Лебеді материнства», пісню-думу «Князівна Либідь» А. Кос-Анатольського, «Ой горе тій чайці» народну пісню в обробці Г. Гаврилець та ін.

Окрім записів здійснених з колективами якими безпосередньо керував С. Павлюченко були й інші, зроблені з вокальним тріо хору ім. Г.Г. Верьовки, до складу якого увійшли випускниці Студії 1966 року, а нині народні артистки України В. Мартиненко, П. Павлюченко та Н. Цюпа. Для них Станіслав Євстигнійович створив кілька обробок народних пісень та аранжувань. Зокрема в аудіо-CD тріо «З народних джерел» увійшли записи пісень «Ой пішов мій чоловіченько», «За горами, за хмарами», «Скрипливі ворітечка», «Ой не рости, кропе».

Створювалися нові аранжування й записи для зйомок у телевізійних проектах «Шевченківський вечір» та «Мамо, вічна і кохана». Наприклад «Попурі» для соліста і мішаного хору, в яке увійшли такі мега-популярні пісні як «А льон цвіте», «Ой чорна я си, чорна», «Пісня про рушник», «Червона рута», «Києве мій», «Реве та стогне Дніпр широкий». Для одного з таких проектів було створено вокально-хореографічну композицію «Доле моя, Україно». Для втілення ідеї було залучено ще три творчі колективи, а саме ансамбль ударних інструментів «ARS NOVA» (художній керівник Г. Черненко), Академічний оркестр народної та популярної музики Національної радіокомпанії України (художній керівник С. Литвиненко) та хореографічний ансамбль «Сузір'я Аніко» (художній керівник А. Рехвіашвілі) [4, с. 186].

Власне для телевізійних зйомок С.Павлюченко аранжував твори «Реве та стогне Дніпр широко-

кий» (Д. Крижанівський, вірші Т. Шевченка, інструментовка В. Самофалова), «Виглядала мати сина» (О. Білаш, вірші М. Томенка, інструментовка С. Павлюченка), вони, як і «Молитва за Україну», згодом були прийняті художньою радою до фонду Національної радіокомпанії України.

Твіри І. Шамо «Де гори Карпати», «Осіньне золото», «Києве мій» стали останніми, які С. Павлюченко аранжував для народного хору. Завершивши 22 серпня 2010 року роботу над хоровою партитурою «Де гори Карпати» він надіслав її електронною поштою із короткою запискою: «Надсилаю тобі хворі «творчі» зусилля. Оціною. Швидше за все диригуватимеш прем'єрою». Прем'єра відбулася 12 вересня 2010 року на врученні літературно-мистецької премії імені Д. Луценка «Осіньне золото» у рідному селі поета Березова Рудка, на Полтавщині.

Останній концертний виступ який готував С. Павлюченко з Українським народним хором Київського національного університету культури і мистецтв був присвячений пам'яті композитора І. Шамо. На той час фізичну снагу Маестро майже відібрала важка хвороба, але його сила духу була незламною. Хорова партитура «Осіньне золото» С. Павлюченко ще набрав сам, а «Києве мій» – частково надиктував. Сам він вже не диригував, але відвідував окремі хорові репетиції і керував постановкою творів. Останній його публічний виступ відбувся 28 листопада 2010 року в Колонному залі ім. М.В. Лисенка Національної філармонії України.

Для більш об'єктивного сприйняття особистості С.Є. Павлюченка слід хоча б побіжно торкнутися його інтересів у житті та взаємовідносин з людьми. С. Павлюченко прожив у шлюбі понад 40 років, був люблячим батьком і турботливим дідусем. Він був відкритий до спілкування, щиро радів професійним успіхам колег, розраховував на порядність людей. Проявом сердечного ставлення до Станіслава Євстигнійовича ставали зворушливі звістки від студенток, які щойно народивши дитину надсилали йому sms-повідомлення на кшталт: «У Вас народився онук». Владик, один з таких названих онуків, в силу обставин часто бував на хорових репетиціях, та й за межами навчальної аудиторії спілкувався зі Станіславом Євстигнійовичем, і на правах дитини називав його Стасиком. Якось на запитання, ким він хоче стати коли виросте, хлопчик без вагань відповів: «Я буду Стасиком». Не забували свого керівника і колишні солдатики, що проходили службу в Ансамблі пісні і танцю ЧЗПО. Часом вони організовували зустрічі на День прикордонника 28 травня, й запрошували на них свого орудника. Отже і в їхньому житті він залишив слід.

На початку 2011 року Головною вченою радою було прийнято рішення про надання Українському народному хору Київського національного університету культури і мистецтв імені Станіслава Павлюченка. Очолює колектив і продовжує традиції українського народного хороваго мистецтва вихованка Станіслава Євстигнійовича О. Скопцова. За її ініціативи у 2012 році було знято телевізійний фільм «Пісня любові» про хор та його багаторічного художнього керівника.

Висновки. Станіслав Євстигнійович Павлюченко був енергійною, сповненою життя людини-

ною, багатогранною особистістю. Він продукував нові ідеї, невтомно й самовіддано працював, прожив насичене творче життя і вписав не одну яскраву сторінку в історію музичного мистецтва України. Впродовж усього життя С. Павлюченко

працював із молоддю, у людських думках, серцях і душах він віднаходив найкращі сторони, пробуджував їх, плекав, змінюючи світогляд, скеровуючи життєві вектори на безперервне самодосконалення.

Список літератури:

1. Магаліс О.В. Творча діяльність С.С. Павлюченка в контексті українського професійного хорового мистецтва // програма Всеукр. наук.-практ. конф. «Мистецька освіта: проблеми і перспективи розвитку в контексті європейської інтеграції» / Житомирський державний університет імені Івана Франка. – Житомир, 2016. – С. 9.
2. Павлюченко П.Г., Скаченко О.О., Ткаченко В.В. Павлюченко Станіслав Євстигнійович: біобібліогр. покажч. до 75-річчя від дня народження / уклад. П.Г. Павлюченко, О.О. Скаченко, В.В. Ткаченко; М-во культури України, КНУКіМ, Бібліотека. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 88 с.: іл., портр.
3. Пісня – душі криниця: концерт-настрій Українського народного хору [Звукозапис] / виконує Український народний хор Київського національного університету культури і мистецтв; диригент С. Павлюченко; керівник проекту В.П. Дячук; редактор В.В. Ткаченко; дизайн Є.О. Павліченко. – К.: КНУКіМ, 2009. – 2 ел. опт. диски.
4. Скаченко О.О., Ткаченко В.В. Об'єднані любов'ю до української пісні: біобібліогр. покажч. (присвячено 40-річчю кафедри фольклору та народнопісенного виконавства КНУКіМ) / гол. ред. М.М. Поплавський; наук. ред. А.І. Іваницький; уклад.: О.О. Скаченко, В.В. Ткаченко; М-во культури України, КНУКіМ. – К., 2012. – 210 с.
5. Ткаченко В.В. Педагогічна діяльність Станіслава Павлюченка (до 80-річчя від дня народження) [Текст] / В.В. Ткаченко // Молодий вчений. – 2017. – № 3.
6. Ткаченко В.В. Український народний хор імені Станіслава Павлюченка. Історія та сучасність [Текст] / В.В. Ткаченко // «Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук» (м. Київ, 28-29 жовтня 2016 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 43-46.

Ткаченко В.В.

Київський національний університет культури і искусств

ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТАНИСЛАВА ПАВЛЮЧЕНКО

Аннотация

Статья посвящена творческой деятельности дирижера-хормейстера, народного артиста Украины, профессора Станислава Павлюченко. Часть статьи воспроизводит воспоминания о его детстве, что по мнению автора позволяет лучше понять условия формирования личности С. Павлюченко. Отдельно рассмотрены творческие достижения работы в трех коллективах: в Государственном украинском народном хоре им. Г. Г. Веревки, в Ансамбле песни и пляски Краснознаменного Западного пограничного округа и в Украинском народном хоре Киевского национального университета культуры и искусств.

Ключевые слова: С. Павлюченко, дирижер, ансамбль песни и танца, хор, репертуар.

Tkachenko V.V.

Kyiv National University of Culture and Arts

CREATIVE ACTIVITY STANISLAV PAVLYUCHENKO

Summary

The article is dedicated to the creative activity of conductor, choirmaster, People's Artist of Ukraine, Professor Stanislav Pavlyuchenko. Part of the article reflects memories of his childhood, according to the author to better understand the conditions of identity formation S. Pavlyuchenko. Separately considered creative achievements of three groups: The State Ukrainian Folk Choir named. G. Veriovka, a Song and Dance Ensemble of the Red Western boundary district and Ukrainian Folk Choir Kyiv National University of Culture and Arts.

Keywords: S. Pavlyuchenko, conductor, Song and Dance Ensemble, choir, repertoire.